

تأثیر فضای اجتماعی شهر بر گذران فراغت جوانان با تأکید بر فعالیت‌های اجتماعی (نمونه مورد مطالعه: جوانان کلان شهر شیراز)

سعید زاهد زاهدانی^۱، جلیل عزیزی^۲

چکیده

فضای شهری از جمله مفاهیم علمی است که در رشته‌های مختلف علوم اجتماعی مانند جامعه‌شناسی، انسان‌شناسی، معماری و شهرسازی دارای تعاریف و حوزه‌های متفاوت کاربردی است. در یک تقسیم بندی از ابعاد، معیارها و اصول فضای شهری، می‌توان چهار بعد عملکردی، معنایی، فرمال و اجتماعی برای آن قائل بود. اوقات فراغت نیز با توجه به ماهیت و محتوایی که دارد، یکی از مهمترین سازه‌های اجتماعی است که بر تمامی ابعاد حیات اجتماعی افراد تأثیر می‌گذارد. تأثیر این سازه اجتماعی را علاوه بر سطح خرد، می‌توان در سطح کلان و در ابعاد مختلف اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی نیز جستجو نمود. مقاله حاضر که نتیجه یک کار تجربی در این حوزه است، به دنبال بررسی رابطه فضای اجتماعی شهری و سبک گذران فراغت با تأکید بر فعالیت‌های اجتماعی در بین جوانان شهر شیراز است. بدین منظور ۴۰۰ نفر از جوانان ۱۸-۲۵ ساله شهر شیراز بر اساس نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای به عنوان نمونه آماری انتخاب گردیده و مورد بررسی قرار گرفتند. روش جمع‌آوری اطلاعات، روش میدانی و تکنیک مورد استفاده تکنیک پیمایش با استفاده از ابزار مصاحبه و پرسشنامه می‌باشد. نتایج نشان داد که فضای اجتماعی شهر تأثیر مثبت و معناداری بر سبک گذران فراغت جوانان دارد.

واژه‌های کلیدی: شهر، فضای شهری- فضای اجتماعی شهری- اوقات فراغت، فعالیت‌های اجتماعی.

۱- zahedani@rose.shirazu.ac.ir.

۱- دانشیار جامعه‌شناسی دانشگاه شیراز

۲- دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی، مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد جهرم Azizi_Research@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۹۱/۱/۱۷

تاریخ دریافت: ۹۰/۱۱/۱۵

مقدمه

اوقات فراغت، یکی از نیازهای اساسی و پایه ای انسان است و مانند هر نیازی، بسته به وضعیت فرد و محیط اجتماعی، متغیر بوده و میان جوانان و بزرگسالان تفاوت داشته و دائماً در حال تغییر است. اوقات فراغت چنان در پدیده جوانی تنیده است که باید آن را منشاء شناخت و به رسمیت شناخته شدن دوران جوانی و هویت آنان دانست. برخی از اندیشمندان مانند هامبر^۱ معتقدند، فعالیت‌های اوقات فراغت دوران نوجوانی و جوانی، در مجموع برای نحوه گذران فراغت در دوران بزرگسالی بسیار مهم و تعیین کننده است (Humber, 2006). تأثیرات مهمی که گذران اوقات فراغت در دوران معاصر بر فضای جوامع، خانواده و جوانان گذاشته است، نه تنها مصرف کنندگان صنعت اوقات فراغت، بلکه تولید کنندگان کالاهای اوقات فراغت را نیز به تنوع طلبی و ساختار شکنی بنیادها و ادار کرده است، تا دائماً و خلاقانه عناصری از اوقات فراغت را ابداع کنند و با انتخاب اجزاء متفاوت فرهنگی و ترکیب آنها با یکدیگر، هویت‌های جدید را بجویند. تفریح و گذران مناسب اوقات فراغت، وسیله ای موثر برای پرورش قوای فکری، جسمی و اخلاقی افراد بوده و عاملی برای جلوگیری از کجروی‌های اجتماعی محسوب می شود (تندنویس، ۱۳۷۸: ۹۴). از سوی دیگر، بهره گیری از فن آوری‌های پیشرفته باعث کاهش فعالیت‌های جسمانی در هنگام کار، در خانه، و حتی در طی اوقات فراغت گردیده است که این عمل موجب شده است تا در اکثر کشورهای پیشرفته، شیوه زندگی بدون تحرک به صورت یک قانون در آید (Blair, 1996: 63). با توجه به اینکه به زعم برخی از نظریه پردازان اجتماعی مانند آگنیو و پترسن^۲، اوقات فراغت از لحاظ میزان اثرگذاری در زندگی جوانان می‌تواند با نهادهای مدرسه و خانواده رقابت داشته باشد (Agnew & Petersen, 1989). از طرفی امروزه، شاهد رشد شتابان فرایند شهر نشینی در کشورهای در حال توسعه به طور کلی و در ایران به طور خاص می‌باشیم که این فرایند به کلان شهری و قطبی شدن منجر گردیده

1-Humber

2- Agnew & Petersen

است. رشد شتابان شهرنشینی و ظهور کلان شهرها عواقب و پیامدهای متفاوتی را به دنبال داشته و با آسیب‌های شهری متعددی همراه شده است. ناهنجاری‌های کالبدی، ناهنجاری‌های تاسیساتی، آسیب‌های اقتصادی، آسیب‌های زیست محیطی، نارسائی‌های خدماتی و بالاخره آسیب‌های اجتماعی در حوزه شهری، از جمله پیامدهای شهرنشینی شتابان بشمار می‌رود (علی اکبری، ۱۳۸۳: ۴۹).

عوامل بسیاری بر نوع انتخاب افراد در چگونگی گذران فراغت تأثیر گذارند، که یکی از مهمترین عوامل به محیط و شرایطی مرتبط است که فرد در آنها قرار دارد و به عبارتی بافت اجتماعی فرد را شامل می‌شود (تورکیلدسن، ۱۳۸۲: ۱۷۲). شهر بافتی اجتماعی است که در بالاترین حد محل تمرکز، قدرت و فرهنگ جامعه می‌باشد. در این میان فضای شهری و ابعاد مختلف آن، بویژه بعد اجتماعی، نمونه بارز و مشخص بافت اجتماعی را شامل می‌شود که تأثیر بسیار شگرفی بر سبک گذران فراغت فرد دارد. بخشی از انتقادهایی که امروزه از شهرها به عمل می‌آید، متوجه یکنواختی و کسالت بار بودن زندگی در شهر و فضاهای شهری است. ساخت و ساز، شتاب چشم‌گیری به خود گرفته است و آمارها و شواهد حکایت از رشد و گسترش مادی و فیزیکی شهرها دارد (پور محمدی، ۱۳۹۰). فضای شهری بیشترین ارتباط را با مردم و محیط زندگی برقرار می‌کند و در نتیجه نقش بسزایی در هویت بخشی و احساس آرامش شهروندان دارد. زیبایی، آراستگی، پاکیزگی و انسجام بخشی از ویژگی‌ها و معیارهای مهم ارزیابی فضای شهری مطلوب می‌باشد. شهرهای امروز و به خصوص کلانشهرها، به دلیل تمرکز بالای جمعیت، فعالیتهای گسترده و متنوع و فراوانی ماشین، به تدریج از شاخص‌های آرامش فضای شهری فاصله گرفته اند (کامران، ۱۳۹۰: ۳۴). به نظر می‌رسد فضاهای شهری ایجاد شده، توانسته به فضاهای فراغتی تبدیل گردند، و یا به عبارتی این فضاها در زمینه تسهیلات فراغتی با نقصان‌هایی مواجه هستند. با توجه به شرایط و مشکلات شهرنشینی، موضوع گذران اوقات فراغت و فضاهای فراغتی به یکی از محورهای اساسی در برنامه ریزی و مدیریت شهری تبدیل شده است.

از طرفی ساماندهی اوقات فراغت جوانان در راستای تحقق آرمانهای چشم انداز بیست ساله کشور و بند ۱۵ سیاستهای کلی برنامه توسعه و در اجرای قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در خصوص ضرورت توجه اساسی به نیازهای جامعه، در حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی و تفریحی و افزایش رفاه و سلامت جسمی و روانی و ایجاد شوق، انگیزه و امید به آینده آنها و همچنین در راستای اصول ۷۳، ۸۵ و ۹۳ منشور تربیتی نسل جوان مبنی بر ضرورت تقویت پویایی و بالندگی، گریز از سستی و رخوت و ارضای حس کنجکاو نسل جوان و جدیت در تامین سلامت جسم و نشاط روح و حفظ شادابی و طراوت جوانی، تدوین و مورد تأکید قرار گرفته است.

بر این اساس در این مقاله ما به دنبال بررسی میزان اثرگذاری بعد اجتماعی فضای شهری بر گذران فراغت جوانان شهر شیراز هستیم.

واکاوی مفهومی و ادبیات نظری

در این بخش از مقاله سعی می‌گردد دو مفهوم اصلی مقاله، یعنی فضای شهری و اوقات فراغت به صورت فشرده مورد کنکاش و واکاوی قرار گیرد.

فضای شهری

فضای شهری از جمله مفاهیم علمی است که در رشته‌های مختلف علوم اجتماعی مانند جامعه‌شناسی، انسان‌شناسی، معماری و شهرسازی دارای تعاریف و حوزه‌های متفاوت کاربردی است. در یک تقسیم بندی از ابعاد، معیارها و اصول فضای شهری، می‌توان چهار بعد عملکردی، معنایی، فرمال و اجتماعی برای آن قائل بود.

تعاریف متفاوتی در مورد فضای شهری ارائه گردیده است که در اینجا سعی می‌گردد به صورت فشرده به تعدادی از مهمترین و مرسوم ترین آنها اشاره گردد. فضاهای شهری مکان‌هایی هستند که به عموم شهروندان تعلق داشته، منحصر به جنبه کالبدی و فیزیکی نبوده و در حقیقت با حضور انسان و فعالیت اوست که معنا می‌یابد (کاشانی جو، ۱۳۸۹:

۹۶). در تعریفی دیگر، فضای شهری یا فضای عمومی، آن دسته از فضاهایی می‌باشند که عموم شهروندان بدون نیاز به کنترل و غیره حق ورود و حضور در آن را دارند. فضاهایی چون خیابان‌ها، پارک‌ها، میادین، بازارها، مساجد و غیره (پاکزاد، ۱۳۸۶: ۷۷).

برخی از اندیشمندان، آن را فضایی می‌دانند که اجازه می‌دهد مردم به آن و فعالیت‌های درون آن دسترسی داشته باشند، و فضایی است که یک کارگزار عمومی آن را کنترل می‌کند، فضایی که در جهت تامین منافع عمومی اداره می‌گردد (Madanipour, 1996: 148). برخی دیگر، فضای شهری را فضایی می‌دانند که در آن با غریبه‌ها هستیم، فضایی برای همزیستی مسالمت آمیز و برخوردهای غیر شخصی با مردمی که اقوام، دوستان یا همکاران ما نیستند (Walzer, 1986: 470).

جان لنگ^۱ فضای شهری را به دو دسته فضای مردم گریز^۲ و فضای مردم گرا^۳ تقسیم نموده و بین آنها تمیز قائل می‌شود. وی معتقد است، فضای مردم گریز، فضای بازدارنده ارتباط اجتماعی بین مردم و فضای مردم گرا، تشویق کننده به مکث و توقف در فضای شهر و ایجاد کننده تعامل اجتماعی بین شهروندان است (لنگ، ۱۳۸۱: ۲۸).

یکی از مهمترین رویکردهای نظری که در ارتباط با فضاهای شهری مطرح می‌باشد، رویکرد تقویت تعاملات اجتماعی است. در اینجا سعی می‌گردد به صورت فشرده به برخی از نظرات اندیشمندان این رویکرد اشاره شود:

هنا آرنٹ: وی مشوق برون‌گری و زندگی سیاسی و اجتماعی است که در آن قلمرو عمومی نقش اصلی را بازی می‌کند. آرنٹ فضا را در دو معنای فضای حضور در میان دیگران و فضای مابین دیگران تحلیل کرده تا درکی جامع از قلمروی عمومی سیاست و همین‌طور فضای عمومی کالبدی شهر فراهم کرده باشد. هماهنگی مردم و اشیاء در تحلیل و پذیرش این مطلب که روابط اجتماعی به واسطه اشیاء شکل می‌گیرد، نکته کلیدی است که در تحلیل آرنٹ درباره فضای عمومی آمده است (مدنی پور، ۱۳۸۷: ۱۹۸).

جین جیکوبز^۱ بر نقش فضاهای عمومی شهری در ایجاد تعاملات و مشارکت اجتماعی تأکید می‌نماید. به اعتقاد وی، آنچه از یک شهر بیشتر به ذهن می‌ماند، فضاهای عمومی شهر بویژه خیابان‌ها و پیاده روی‌های آن می‌باشد (پاکزاد، ۱۳۸۶: ۱۳۵).

به اعتقاد یان گل، اندیشمند دانمارکی که بیشتر بر روی تعامل مسائل جامعه شناسی با فضاهای همگانی شهری تمرکز نموده، جذابیت یک شهر را می‌توان با توجه به انبوه مردمی که در فضاهای همگانی آن گرد می‌آیند و وقت خودشان را در آن جا می‌گذرانند، شناسایی کرد (پاکزاد، ۱۳۸۶: ۴۳۷).

در مورد فضای شهری، رویکردهای نظری متفاوتی وجود دارد که به طور فشرده در جدول شماره یک آورده شده است:

جدول شماره ۱: دسته بندی رویکردهای نظری مربوط به فضای شهری

دوره زمانی	رویکرد غالب
دوره اول: انقلاب صنعتی تا سال ۱۹۶۰	تأکید بر ادراک فضایی و بصری
دوره دوم: ۱۹۶۰ تا ۱۹۹۰	تأکید بر تأثیرات محیطی - رفتاری
	رویکرد تقویت تعاملات اجتماعی
دوره سوم: ۱۹۹۰ تا کنون	تأکید بر حرکت در فضای شهری و گسترش پیاده مداری
	رویکرد ایجاد امنیت و مقیاس انسانی در فضای شهری
	ملاحظات زیست محیطی و پایداری

اوقات فراغت

مفهوم فراغت از نظر لغوی به معنای آسایش، استراحت، آسودگی و آرامش است. همچنین آن را در معنای فرصت، مجال و آسوده شدن نیز به کار برده اند. تامپلسون

می‌گوید: اگر واژه فراغت را ریشه یابی کنیم از ریشه *Lacer* به معنای اجازه دادن می‌آید. لذا فراغت به معنای رخصت دادن معنی می‌دهد. (سعیدی، ۱۳۸۳) برخی دیگر از محققان این مفهوم را به معنای حمایت ذهنی دانسته‌اند که به فرد امکان می‌دهد تا هنگامی که از کار اجتماعات یا تعهدات خانوادگی نسبتاً آزاد است یک فعالیت ذهنی، تفریحی یا سرگرم کننده مطابق با سلیقه خود فراهم کند (قائم و دیگران ۱۳۸۳). برخی فراغت را کاملاً انحصاری تعریف می‌کند، فراغت یک حالت یا مقوله کمیاب و غریب است که ممکن است بیشتر مردم نتوانند هرگز به آن دست یابند. هر نشانه‌ای از کنترل اجتماعی یا فقدان آزادی بیان مانع از تعریف درست تجربه فوق به عنوان فراغت می‌شود و نتیجه‌ای که حاصل می‌گردد بسیار اندک است. روی هم رفته هرکاری که ما انجام می‌دهیم عناصری دارد که آزادی ما را محدود می‌کند. هر فعالیتی که شخص دیگر را درگیر خود می‌کند مستلزم سازگرای با توقعات آن شخص برای برقراری ارتباط و ملاقات با اوست. (سعیدی، ۱۳۸۳)

ادگینتون^۱ معتقد است فراغت از موهبت‌های بزرگ زندگی است، موهبتی که بر کیفیت زندگی فرد اثر می‌گذارد. یافتن رضایت در تجربه‌های فراغتی، باعث افزایش سعادت و سلامت فرد و احساس ارتقای ارزشمند بودن در وی می‌شود. به دیگر سخن، اوقات فراغت زمانی است که پس از به انجام رسانی کار و تکلیف موظف روزانه باقی مانده، انسان فرصت می‌یابد که با رغبت، علاقه و انگیزه شخصی فعالیت یا برنامه خاصی را انتخاب کند (کاربخش راوری ۱۳۸۱).

فراغت برای کل جامعه نیز وسیله‌ای ایده‌آل است و انتقال ارزش‌های تاریخی، اجتماعی و فرهنگی را که باعث تثبیت هنجارها، جهت‌گیریهای اجتماعی و رسوم مطلوب می‌گردد، ممکن می‌سازد.

نظریه بورديو در مورد چگونگی شکل‌گیری اوقات فراغت را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

- افراد با توجه به تجربیات اوان زندگی خویش خواسته‌های ویژه و متفاوتی پیدا می‌کنند که بعدها به برداشت، سلیقه و علاقه تبدیل می‌شود.
- این خواسته‌ها قابلیت نقل مکان دارد، یعنی در تمام اشکال فعالیت‌های فراغتی و مصرفی خودنمایی می‌کند.
- افراد از نظر برداشتی که از فعالیت‌های فراغت دارند با همدیگر متفاوتند.
- فعالیت‌های فراغتی گوناگون نیاز به انواع متفاوتی از شایستگی فرهنگی دارد.
- اهمیت فعالیت‌ها و فضاها فراغتی و سبک‌های خاص فراغت به نحوه توزیع آنها در بین گروه‌های مختلف اجتماعی بستگی دارد.
- گزینه‌های فراغت از این اهمیت توزیعی سرچشمه می‌گیرد، علایق و سلیقه‌ها ابزارهایی برای نشان دادن تمایز و تشخیص اجتماعی است (هی وود و همکاران، ۱۳۸۰: ۳۶۰).
- از دیدگاه جامعه‌شناسی نیز اوقات فراغت را چنین تعریف کرده‌اند: اوقات فراغت زمان آزادی است که فرد با توجه به شرایط و موقعیت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و یا به دنبال خواسته‌های دلخواه و علایق و افکار شخصی خویش می‌رود و عمل غیرموظف و مشخص خود را انجام می‌دهد.
- تعریف جامعه‌شناسان از اوقات فراغت به عنوان تعریف ملاک انتخاب گردیده است، این انتخاب بدان علت است که این تعریف تمام افراد جامعه را دربرمی‌گیرد و در ضمن به تأثیر عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بر روی نحوه گذران اوقات فراغت نیز توجه می‌کند که این مسئله در ارتباط مستقیم با موضوع این پژوهش می‌باشد. اما تعاریف دیگر یا فقط قشر خاصی را دربرمی‌گیرند (مثلاً تعریف کاپلان از اوقات فراغت فقط افراد شاغل را در برمی‌گیرد) یا اینکه به تأثیر عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بر روی نحوه گذران اوقات فراغت توجه ندارند.

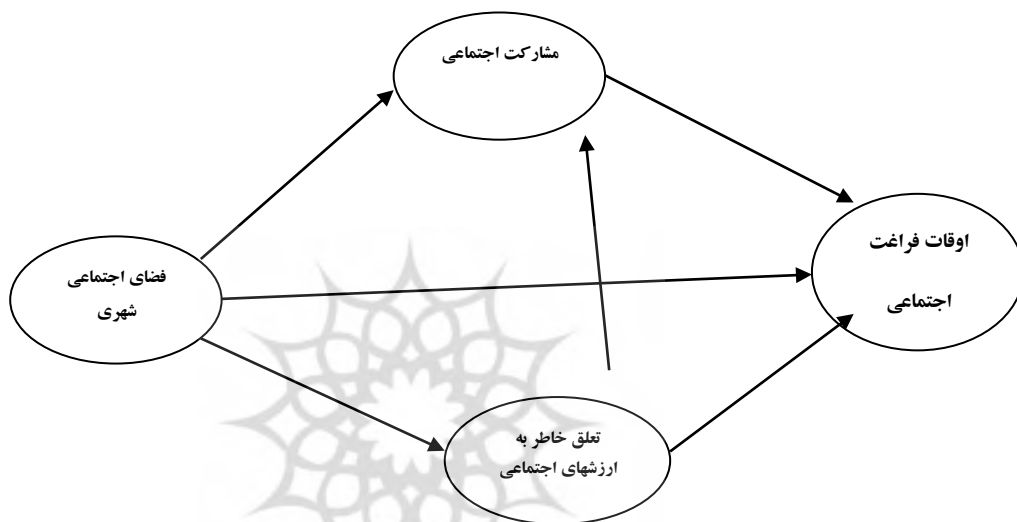
تحقیقات پیشین

محمد رضا پورمحمدی (۱۳۹۰) در پژوهش خود با عنوان، اوقات فراغت و فضاهای شهری تهران معتقد است بخشی از انتقادهایی که امروزه از شهرها به عمل می آید، متوجه یکنواختی و کسالت بار بودن زندگی در شهر و فضاهای شهری است. با توجه به شرایط و مشکلات شهرنشینی، موضوع گذران اوقات فراغت و فضاهای فراغتی به یکی از محورهای اساسی در برنامه ریزی و مدیریت شهری تبدیل شده است. رویکردهای نوین در برنامه ریزی شهری ایجاد فضاهای فراغتی و تامین تسهیلات تفریح، ورزش، آموزش و هنر برای عموم شهروندان را سرلوحه کار خود قرار داده اند و توسعه این فضاها را از عوامل لازم در اعتلای کیفیت محیط و زندگی شهری محسوب می نمایند. وی در پژوهش خود، به دنبال بررسی رابطه استفاده از فضای فراغتی و اعتلای فرهنگ شهری و سنجش تناسب میان «وسعت فضای فرهنگی موجود» با «میزان مشارکت مردم» در امور فرهنگی است. روش مورد استفاده، روش میدانی و تکنیک پرسشنامه می باشد. نتایج به دست آمده بیانگر عدم وجود ارتباط میان افزایش کمی فضاهای فراغتی و اعتلای فرهنگ شهری است. درباره موضوع نقش افزایش فضاهای فراغتی در افزایش مشارکت شهروندان نتایج به دست آمده حاکی از وجود ارتباط میان متغیرهای «افزایش وسعت فضاهای فراغتی» و «میزان مشارکت شهروندان» است.

اسکولز (۱۳۸۹) در تحقیقات خود نشان داد که فضای شهری مردم گرا می تواند رفتارهای ضد شهروندی را کنترل کند و به افزایش امنیت محیط نیز کمک نماید، زیرا افزایش حضور مردم در فضای شهری باعث تقویت تعاملات اجتماعی مثبت در بین شهروندان می گردد که این امر باعث شکل گیری گروههای اجتماعی با ویژگیهای مشترک و مطلوب می گردد. فضای شهری مردم گرا با انعطاف پذیری خود برای گروههای سنی، جنسی و اجتماعی مختلف، موارد متنوعی را ایجاد می کند که افراد می توانند در آن گروههای مرتبط با خود را به راحتی پیدا نموده و با آن جمع احساس تعلق نمایند. احساس تعلق دارای دو جنبه جامعه شناسی و روانشناسی می باشد که اولی به احساس تعلق

مشخص یا احساس جامعه ای مشخص به یک واحد اجتماعی بزرگتر مربوط می شود و دومی به احساس تعلق به یک منطقه و یا یک فرهنگ ارتباط پیدا می کند.

با توجه به مباحث مطرح شده، مدل علی تحقیق به شکل زیر ترسیم گردید.

مدل شماره ۱- مدل نظری تحقیق

روش مطالعه

جامعه آماری هر تحقیقی مجموعه ای از افراد یا واحدهایی است که دارای حداقل یک صفت مشترک باشند (سرمد و دیگران، ۱۳۸۰: ۷۷). جامعه آماری در تحقیق حاضر، جوانان شهر شیراز می باشند که با توجه به موضوع تحقیق پاسخگویان ما را جوانان ۱۸-۲۵ ساله، تشکیل می دهند. حجم نمونه در تحقیق حاضر، بر اساس امکانات لجستیکی در اختیار، مطالعات تجربی پیشین و فرمول نمونه گیری دو مرحله ای ۴۰۰ نفر در نظر گرفته شده است، که از طریق نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب گردیدند. واحد تحلیل در تحقیق حاضر فرد و سطح تحلیل نیز خرد می باشد. روش بکار رفته میدانی، با استفاده از

تکنیک پیمایش، و ابزار تحقیق نیز پرسشنامه همراه با مصاحبه می‌باشد. برای سنجش اعتبار گویه‌ها، از اعتبار صوری و برای اندازه‌گیری پایایی آنها، از آلفای کرونباخ بهره گرفته شده است. گویه‌هایی که موجب کاهش ضریب آلفای مقیاس می‌شدند از مقیاس حذف گردیدند. در جدول شماره دو ضرایب آلفای بدست آمده مربوط به هر متغیر آورده شده است:

جدول شماره ۲: ضرایب پایایی متغیرهای تحقیق

متغیر	میزان آلفا
فضای اجتماعی شهری	۰,۸۱۴۵
مشارکت اجتماعی	۰,۹۱۳۵
تعلق خاطر به ارزشهای اجتماعی	۰,۷۸۶۳
فعالیت‌های اجتماعی فراغت	۰,۸۸۵۰

لازم به اشاره است که این بعد فضای شهری، یعنی فضای اجتماعی شهر به عنوان متغیر مستقل اصلی، توسط پنج گویه معرف سازی گردید که عبارتند از:

- احساس ایمنی و امنیت
  - وجود نظارت اجتماعی
  - طراحی فضا در جهت پاسخگویی به حضور گروه‌های مختلف اجتماعی
  - توجه به میزان پاسخگویی به شخصیت افراد
  - در نظر گرفتن پتانسیل‌هایی در راستای تسهیل در مشارکت
- همچنین متغیر وابسته تحقیق، انجام فعالیت‌های اجتماعی در زمان فراغت، توسط شش گویه زیر معرف سازی گردید:
- گشت و گذار در خیابان‌ها
  - رفتن به مراکز خرید

- حضور در پارک‌های شهری
- رفتن به سینما یا تاتر خانه
- حضور در کتابخانه‌های عمومی
- حضور در تفرجگاه‌های شهری

یافته‌های پژوهش

در این بخش پس از ارائه برخی از یافته‌های مربوط به متغیرهای زمینه‌ای، رابطه متغیرها به صورت دو به دو مورد بررسی قرار می‌گیرد. بدین منظور از ضرایب همبستگی، آزمون T با نمونه‌های مستقل و آزمون تحلیل واریانس استفاده می‌شود تا متغیرهای مورد نظر با یکدیگر در ارتباط گذاشته شده و شدت و جهت روابط و همچنین معناداری تفاوت موجود بین آنها بررسی گردد.

متغیرهای جمعیت شناختی:

در جدول شماره سه توزیع سنی پاسخگویان بر حسب گروه‌های سنی نشان داده شده است. همانطور که مشاهده می‌شود پاسخگویان ۱۹ ساله با ۲۱/۵٪ بیشترین پاسخگویان و ۲۵ ساله‌ها با ۵٪ کمترین تعداد پاسخگویان را به خود اختصاص داده‌اند. میانگین سنی پاسخگویان، ۲۱ سال است.

جدول شماره ۳: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن

سن	جمع	درصد	درصد تراکمی
۱۸	۴۵	۱۱/۲۵	۱۱/۲۵
۱۹	۸۶	۲۱/۵	۳۲/۷۵
۲۰	۵۲	۱۳	۴۵/۷۵
۲۱	۴۸	۱۲	۵۷/۷۵
۲۲	۵۳	۱۳/۲۵	۷۱

۲۳	۵۵	۱۳/۷۵	۸۴/۷۵
۲۴	۴۱	۱۰/۲۵	۹۵
۲۵	۲۰	۵	۱۰۰
جمع کل	۴۰۰	%۱۰۰	

در جدول شماره چهار، توزیع فراوانی نمونه آماری را بر حسب میزان تحصیلات نشان داده شده است. همانطور که مشاهده می‌شود بیشترین تعداد پاسخگویان، یعنی ۴۳/۲۵٪ آنان مربوط به پایه تحصیلی دیپلمه و کمترین تعداد پاسخگویان یعنی ۵/۳٪ آنان دارای تحصیلات فوق لیسانس و بالاتر بوده اند.

جدول شماره ۴: توزیع سنی پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات

میزان تحصیلات	فراوانی	درصد	درصد تراکمی
ابتدایی	۲۹	۷/۳	۷/۳
سیکل	۵۷	۱۴/۲۵	۲۱/۵۵
دیپلم	۱۷۳	۴۳/۲۵	۶۴/۸
لیسانس	۱۲۰	۳۰	۹۴/۸
فوق لیسانس و بالاتر	۲۱	۵/۳	%۱۰۰
جمع کل	۴۰۰	%۱۰۰	-----

بسیاری از جامعه‌شناسان، تحت تأثیر ماکس وبر، موقعیت اجتماعی یک شخص را بر حسب پایگاه اجتماعی - اقتصادی (SES) وی، یعنی مجموعه‌ای از عوامل مانند درآمد، نوع شغل، سالهای تحصیل، ارزیابی می‌کنند (رابرتسون، ۱۳۷۲: ۲۱۴-۲۱۳). در تحقیق حاضر، متغیر پایگاه اقتصادی، اجتماعی از طریق ترکیب شغل، تحصیلات، و درآمد ماهانه اندازه‌گیری شده است. در جدول شماره پنج توزیع فراوانی نسبی پایگاه اجتماعی در بین افراد مورد بررسی نشان داده شده است. همانطور که مشاهده می‌گردد، بیشترین افراد

متعلق به پایگاه متوسط اجتماعی با ۴۵/۲۵٪ و کمترین افراد متعلق به پایگاه اجتماعی بالا با ۱۹/۵٪ هستند.

جدول شماره ۵: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نوع پایگاه اقتصادی - اجتماعی

پایگاه اق.اج	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
پایین	۱۴۱	۳۵/۲۵	۳۵/۲۵
متوسط	۱۸۱	۴۵/۲۵	۸۰/۵
بالا	۷۸	۱۹/۵	٪۱۰۰
جمع کل	۴۰۰	٪۱۰۰	

متغیر وابسته این پژوهش، اوقات فراغت است که در جدول شماره شش توزیع فراوانی آن آورده شده است. همانطور که در جدول مشاهده می شود، ۳۷/۵ درصد از پاسخگویان بین ۳ تا ۵ ساعت در شبانه روز فراغت دارند، که این درصد بیشترین میزان را به خود اختصاص داده است. ۳۵ درصد از جوانان نیز بین ۵ تا ۸ ساعت فراغت دارند که این میزان از لحاظ فراوانی در جایگاه دوم قرار دارد. ۱۱/۷۵ درصد از پاسخگویان کمتر از ۳ ساعت، ۱۰/۲۵ درصد بیش از ۸ ساعت و ۵/۲۵ نیز اعلام نموده اند که اصلا اوقات فراغت ندارند.

جدول شماره ۶: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان برخورداری از اوقات فراغت

ساعات فراغت در شبانه روز	فراوانی	درصد	درصد تراکمی
کمتر از ۳ ساعت	۴۷	۱۱/۷۵	۱۱/۷۵
بین ۳ تا ۵ ساعت	۱۵۰	۳۷/۵	۴۹/۲۵
بین ۵ تا ۸ ساعت	۱۴۰	۳۵	۸۴/۲۵
بیش از ۸ ساعت	۴۱	۱۰/۲۵	۹۴/۵
وقت فراغت ندارم	۲۱	۵/۲۵	۹۹/۷۵
بدون پاسخ	۱	۰/۲۵	۱۰۰
جمع	۴۰۰	۱۰۰	

فعالیت‌های اجتماعی از جمله اولین و مرسوم‌ترین فعالیت‌ها در زمان فراغت محسوب می‌شوند. به خصوص برای جوانان که از فرصت‌های بیشتر فراغتی برخوردارند. برای توصیف نقش این حوزه در اوقات فراغت جوانان ۶ گویه مورد پرسش قرار گرفت که نتایج ترکیبی گویه‌ها در جدول شماره هفت ارائه شده است.

نتایج بدست آمده در جدول شماره هفت حاکی از آن است که از کل پاسخگویان، نزدیک به ۳۰ درصد (۲۹/۴) به میزان کم و خیلی کم اقدام به انجام فعالیت‌های اجتماعی در زمان فراغت می‌پردازند. ۴۵ درصد پاسخگویان به میزان زیاد و خیلی زیاد و مابقی، یعنی ۲۵ درصد پاسخگویان به میزان متوسط اقدام به انجام فعالیت‌های اجتماعی در زمان فراغت می‌پردازند.

جدول شماره ۷: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب انجام فعالیت‌های اجتماعی در اوقات فراغت

میزان انجام فعالیت‌های اجتماعی	فراوانی	درصد	درصد تراکمی
خیلی کم	۳۴	۹	۹
کم	۷۷	۲۰/۴	۲۹/۴
تاحدودی	۹۶	۲۵/۴	۵۴/۸
زیاد	۱۱۲	۲۹/۶	۸۴/۴
خیلی زیاد	۵۹	۱۵/۶	۱۰۰
جمع	۳۷۸	۱۰۰	

میانگین به دست آمده جهت انجام فعالیت‌های اجتماعی در زمان فراغت در میان پاسخگویان، در مقیاس ۵ درجه ای، معادل ۳/۲۲ و با انحراف معیار ۱/۲۰ می‌باشد که بیانگر انجام نسبتاً بالای فعالیت‌های اجتماعی در زمان فراغت است.

فضای اجتماعی شهر به عنوان متغیر اصلی مستقل ما در این پژوهش، همانطور که قبلاً نیز اشاره گردید، نقش بسیار مهمی در ایجاد تعاملات اجتماعی، مشارکت اجتماعی و جذب افراد جهت گذران فراغت در فضای شهری را دارد. این متغیر توسط پنج گویه

معرف سازی (گویه‌ها در قسمت روش مطالعه آورده شده است) و مورد سنجش قرار گرفت. از ترکیب گویه‌های فوق، متغیر مطلوبیت فضای شهری ساخته شد که در جدول شماره هشت، ارزیابی پاسخگویان از این متغیر آورده شده است:

جدول شماره ۸: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از مطلوبیت فضای

اجتماعی شهر جهت گذران فراغت

میزان مطلوبیت	فراوانی	درصد	درصد تراکمی
خیلی نامطلوب	۴۶	۱۱/۵	۱۱/۵
نامطلوب	۹۸	۲۴/۵	۳۶
تاحدودی	۱۱۸	۲۹/۵	۶۵/۵
مطلوب	۷۴	۱۸/۵	۸۴
خیلی مطلوب	۶۴	۱۶	۱۰۰
جمع		۱۰۰	

بر اساس یافته‌های جدول شماره هشت، مشاهده می‌شود ۳۶ درصد از پاسخگویان وضعیت فضای اجتماعی شهر را مطلوب ندانسته و ۲۹/۵ درصد نیز تا حدودی آن را مطلوب دانسته‌اند. ۳۴/۵ درصد پاسخگویان نیز آن را مطلوب ارزیابی نموده‌اند. میانگین به دست آمده برای این متغیر، ۲/۸۷ است که در یک مقیاس یک تا پنج نمره‌ای، میانگین نسبتاً پایینی است.

روابط همبستگی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته:

جدول شماره نه رابطه چهار متغیر مستقل با متغیر وابسته را نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود این چهار متغیر همگی دارای رابطه معنادار با اوقات فراغت جوانان بوده و در این رابطه معنی دار، بیش از ۹۹ درصد اطمینان وجود دارد.

جدول شماره ۹: همبستگی متغیرهای مستقل با متغیر وابسته (میزان انجام فعالیت‌های اجتماعی

در اوقات فراغت)

متغیرهای مستقل	میانگین	میزان همبستگی	سطح معناداری
فضای اجتماعی شهر	57	۰/۴۴۱	۰/۰۰۱
مشارکت اجتماعی	51/95	۰/۳۲۸	۰/۰۰۱
تعلق به ارزش‌های جامعه	58/63	۰/۲۹۳	۰/۰۰۱
وضعیت تحصیلی	31/23	۰/۱۵۸	۰/۰۰۱

همانطور که جدول شماره نه نشان می‌دهد، ضرایب همبستگی دو به دوی متغیرهای مستقل و وابسته محاسبه گردیده و بر اساس نتایج به دست آمده، چهار متغیر مستقل تحقیق شامل فضای اجتماعی شهر، تعلق به ارزش‌های جامعه، مشارکت اجتماعی و وضعیت تحصیلی با متغیر وابسته تحقیق دارای رابطه معنادار است.

تحلیل رگرسیون چند گانه

مشارکت نسبی متغیرهای مستقل در گذران اوقات فراغت با انجام فعالیت‌های اجتماعی جدول شماره ده ضرایب استاندارد رگرسیون گذران اوقات فراغت (با انجام فعالیت‌های اجتماعی) را بر اساس متغیرهای مستقل تحقیق در میان پاسخگویان نشان می‌دهد. یافته‌های جدول حاکی از آن است که ۵ متغیر مستقل در تحقیق در مجموع توانسته‌اند ۴۴ درصد از واریانس گذران اوقات فراغت (با انجام فعالیت‌های اجتماعی) را تبیین کنند ($R^2 = ۰/۴۳۹$). ولی این ۴۴ درصد در R تعدیل شده به حدود ۴۲ درصد رسیده است ($R = ۰/۴۲۱$ Adjusted) که نسبت به R^2 حقیقی‌تر است؛ چرا که نسبت به افزایش متغیرها، حساسیت کمتری از خود نشان می‌دهد.

جدول شماره ۱۰: ضرایب استاندارد رگرسیون نحوه گذران اوقات فراغت (با انجام فعالیتهای اجتماعی) روی متغیرهای مستقل (N=۳۷۸)

متغیرها	مدل ۱	مدل ۲	مدل ۳	مدل ۴	مدل ۵
پایگاه اقتصادی- اجتماعی	۰/۴۷۴***	۰/۴۶۹***	۰/۴۶۲***	۰/۴۶۳***	۰/۴۵۷***
فضای اجتماعی شهر		۰/۳۵۸***	۰/۳۵۶***	۰/۳۵۲***	۰/۳۵۲***
مشارکت اجتماعی			۰/۲۳۱***	۰/۲۲۲***	۰/۲۱۷***
تعلق به ارزشهای جامعه				۰/۲۰۸***	۰/۲۰۵***
میزان تحصیلات					۰/۰۸۸
ضریب تعیین (R^2)	۰/۳۸۱	۰/۳۹۸	۰/۴۱۱	۰/۴۲۵	۰/۴۳۹
ضریب تعیین تعدیل شده ($Adjusted R^2$)	۰/۳۵۶	۰/۳۸۴	۰/۴۰۱	۰/۴۱۵	۰/۴۲۱
تعداد مشاهدات	۳۷۸	۳۷۸	۳۷۸	۳۷۸	۳۷۸

در مدل شماره یک، پایگاه اقتصادی- اجتماعی تأثیر مثبت معناداری را بر روی انجام فعالیتهای اجتماعی در زمان اوقات فراغت، از خود نشان می‌دهد، که این تأثیر را تا آخرین مدل، یعنی مدل شماره ۵ حفظ می‌کند. لازم به اشاره است که این متغیر، بیشترین میزان تبیین انجام فعالیتهای اجتماعی در زمان اوقات فراغت را با $R^2 = ۳۸\%$ به خود اختصاص داده است.

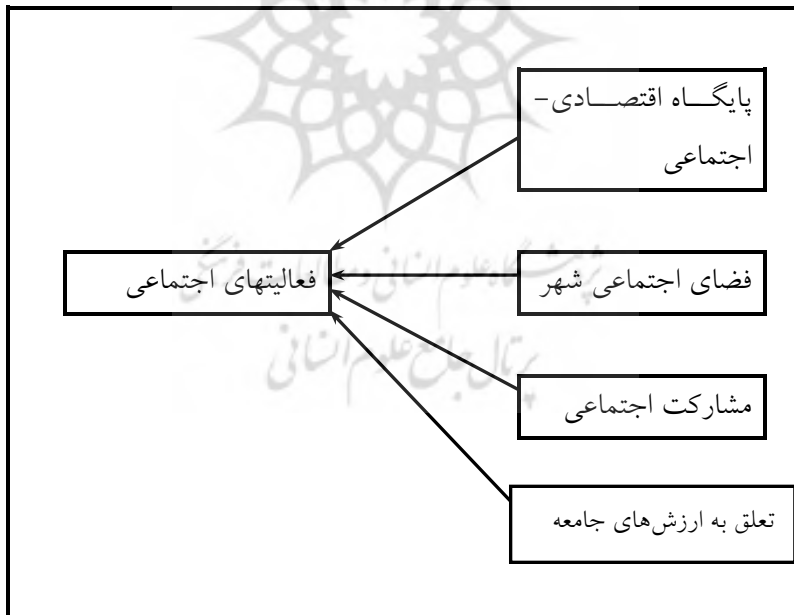
در مدل شماره دو، علاوه بر پایگاه اقتصادی- اجتماعی، متغیر فضای اجتماعی شهر نیز هم زمان وارد معادله شده است که R^2 به میزان ۰/۰۱۷ افزایش داشته است. در این مدل فضای اجتماعی شهر رابطه مثبت و معناداری را از خود نشان می‌دهد.

در مدل شماره سه، با ورود متغیر مشارکت اجتماعی به جمع متغیرهای قبلی R^2 به ۴۱ درصد افزایش یافته، متغیر مشارکت اجتماعی نیز تأثیر معناداری داشته است.

افزایش یک متغیر به متغیرهای قبلی در معادله رگرسیونی تا مدل شماره پنج ادامه یافته که در این مدل تمام متغیرهای مستقل همگی با هم وارد معادله شده‌اند و R^2 به ۴۳/۹ درصد افزایش یافته است.

در این مدل متغیرهای پایگاه اقتصادی- اجتماعی، فضای اجتماعی شهر، مشارکت اجتماعی و تعلق به ارزشهای جامعه دارای رابطه مثبت معناداری با انجام فعالیتهای اجتماعی در زمان اوقات فراغت می‌باشند، بدین معنا که با افزایش پایگاه اقتصادی- اجتماعی، فضای اجتماعی شهر، مشارکت اجتماعی و تعلق به ارزشهای جامعه بر میزان انجام فعالیتهای اجتماعی در زمان اوقات فراغت افزوده می‌شود.

برای درک بهتر تأثیر متغیرهایی که به طور معنادار با انجام فعالیتهای اجتماعی در زمان اوقات فراغت رابطه داشته‌اند، مدل زیر همراه با معادله رگرسیونی آنها ارائه می‌گردد.

مدل تحلیلی ۱: میزان تأثیرات همزمان متغیرهای مستقل بر نحوه گذران اوقات فراغت (با انجام

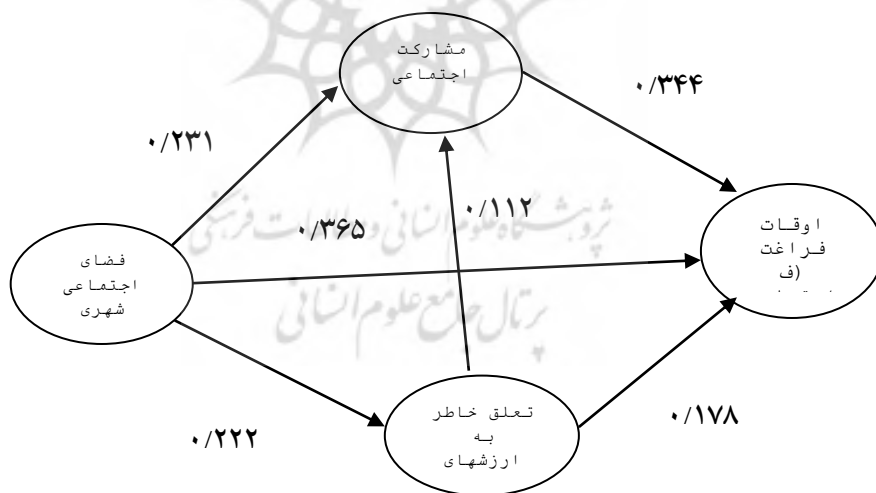
فعالیت‌های اجتماعی)

انجام فعالیتهای اجتماعی = ۰/۴۵۷ (پایگاه اقتصادی- اجتماعی) + ۰/۳۵۲ (فضای اجتماعی شهر) + ۰/۲۱۷ (مشارکت اجتماعی) + ۰/۲۰۵ (تعلق به ارزشهای جامعه)

در معادله فوق، به ازای یک واحد افزایش در پایگاه اقتصادی- اجتماعی، میزان انجام فعالیتهای اجتماعی در زمان اوقات فراغت ۰/۴۵۷ افزایش خواهد یافت. همچنین به ازای یک واحد افزایش در فضای اجتماعی شهر، ۰/۳۵۲ به میزان انجام فعالیتهای اجتماعی در زمان اوقات فراغت افزوده خواهد شد، و الی آخر.

تحلیل مسیر

در این قسمت به بررسی فرضیات مکانیزمی و مکانیزمهای تأثیرگذار متغیر فضای اجتماعی شهر بر انجام فعالیتهای اجتماعی در زمان اوقات فراغت جوانان پرداخته میشود تا تأثیرات مستقیم و غیر مستقیم متغیرهای مستقل بر روی آنان حاصل آید.

مدل شماره (۲): مدل تحلیل مسیر

آنچنانکه مشاهده می شود متغیر فضای اجتماعی شهر تأثیر مستقیم و معناداری را بر انجام فعالیتهای اجتماعی در زمان فراغت جوانان دارد. به غیر از این مسیر مستقیم، فضای

اجتماعی شهر از سه مسیر دیگر نیز تأثیر خود را بر متغیر وابسته نشان می‌دهد، لازم به اشاره است که تمام مسیرهای موجود معنا دار بوده و بدین ترتیب متغیرهای مقدم عبارتند از :

فضای اجتماعی شهر - انجام فعالیتهای اجتماعی در زمان فراغت

فضای اجتماعی شهر - مشارکت اجتماعی - انجام فعالیتهای اجتماعی در زمان فراغت

فضای اجتماعی شهر - تعلق خاطر به ارزش‌های اجتماعی جامعه - انجام فعالیتهای اجتماعی در زمان فراغت

فضای اجتماعی شهر - تعلق خاطر به ارزش‌های اجتماعی جامعه - مشارکت اجتماعی - انجام فعالیتهای اجتماعی در زمان فراغت

نتیجه گیری

بنظر می‌رسد سبک گذران اوقات فراغت، به دلیل رشد شتابان زندگی شهری، تکنولوژی اطلاعات و ابزارهای جانبی به خصوص برای جوانان در حال تغییر باشد. در سبک جدید فراغتی، از میزان تحرک مکانی و جسمی جوانان به شدت کاسته شده و در عوض جوانان در معرض انواع اطلاعات و پیام‌ها قرار گرفته‌اند. این امر ضمن اینکه می‌تواند از یک طرف فرصت به حساب آید، از طرف دیگر، چه در سطح فردی و چه در سطح اجتماعی می‌تواند آسیب‌های متعددی را به همراه داشته باشد. یکی از عوامل بسیار مهمی که می‌تواند سبک فراغت را به بیرون از خانه بکشاند، و جوانان را درگیر تعاملات و روابط اجتماعی با یکدیگر نماید، فضای شهری است. این فضا دارای ابعاد مختلفی می‌باشد که بعد اجتماعی آن در این عرصه نقش حیاتی و بسیار مهمی را بر عهده دارد. در جوامع شهری امروزی، فضای اجتماعی شهر نقش بسیار برجسته‌ای در سبک گذران فراغت جوانان و در سطحی کلان‌تر، در هویت بخشی به آنان نقش ایفا می‌کند. در واقع فضای شهری باید شرایطی را برای گروه‌های مختلف اجتماعی فراهم کند تا علاوه بر رابطه‌های با واسطه، به طور بی واسطه نیز با یکدیگر تعامل اجتماعی داشته باشند. از این رو امروزه

دستیابی به اصولی همچون لزوم توجه به ۱- نیازهای انسانی و الگوهای رفتاری شهروندان و گروههای اجتماعی، جنسی و سنی مختلف در طراحی فضاهای عمومی شهری، ۲- سرزندگی و ایجاد فرصت دیدار چهره به چهره شهروندان در این فضاها و همچنین ۳- انعطاف پذیری فضای شهری جهت حضور، مشارکت و فعالیت تمامی اقشار و گروههای اجتماعی، جنسی و سنی از دغدغه‌های اصلی تصمیم گیران و مسائل کلان شهری و طراحان فضای شهری است. در مقاله حاضر ما به دنبال سنجش تأثیر فضای اجتماعی شهر شیراز بر انجام فعالیتهای اجتماعی در زمان فراغت جوانان بودیم که نتایج به دست آمده بیانگر این تأثیر هم به صورت مستقیم و هم غیر مستقیم بود. این نتایج تأیید کننده نظرات یان گل (تأثیر فضای اجتماعی شهر بر انجام فعالیتهای اجتماعی در زمان فراغت) و جین جیکوبز مبنی بر تأثیر فضای اجتماعی شهر بر گسترش تعاملات و مشارکت اجتماعی شهروندان است.

منابع

- ۱ - اسکولز، دوان (۱۳۸۹)، نظریه‌های شخصیت، ترجمه یوسف کریمی، چاپ هشتم، تهران، انتشارات ارسباران
- ۲ - پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۸۵)، مبانی نظری و فرایند طراحی شهری، انتشارات شهیدی
- ۳ - پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۸۶)، مقالاتی در باب طراحی شهری، جلد اول - انتشارات شهیدی
- ۴ - پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۸۶)، مقالاتی در باب طراحی شهری، جلد دوم - انتشارات شهیدی
- ۵ - پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۸۶)، سیر اندیشه‌ها در شهرسازی (۲): از کمیت تا کیفیت، شرکت عمران شهرهای جدید. چاپ اول، تهران
- ۶ - پورمحمدی، محمد رضا، زهرا سبحانی (۱۳۹۰)، اوقات فراغت و فضاهای شهری تهران، در فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی، دوره ۱۶، شماره ۳۵، انتشارات دانشگاه

- ۷ - تندنویس ، فریدون (۱۳۸۰) ، بررسی نحوه گذران اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه‌های کشور با تأکید بر فعالیت‌های ورزشی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران
- ۸ - تورکیلدسون، جرج (۱۳۸۲)، اوقات فراغت و نیازهای مردم، ترجمه عباس اردکانیان و عباس حسنی، تهران، انتشارات نوربخش
- ۹ - دواس، دی ای (۱۳۸۰)، پیمایش در تحقیقات اجتماعی، ترجمه‌ی هوشنگ نائی، تهران: نشرنی، چاپ دوم.
- ۱۰ - رابرتسون، یان (۱۳۷۷) درآمدی بر جامعه، ترجمه حسین بهروان، چاپ سوم، انتشارات آستان قدس رضوی.
- ۱۱ - ساروخانی، باقر (۱۳۷۰)، درآمدی بر دایره المعارف علوم اجتماعی، تهران، انتشارات کیهان
- ۱۲ - سرمد، زهره، عباس بازرگان، الهه حجازی (۱۳۸۰)، روشهای تحقیق در علوم رفتاری، چاپ پنجم، تهران، مؤسسه انتشارات آگاه.
- ۱۳ - سعیدی، علی اصغر (۱۳۸۳) «تحول مفهوم اوقات فراغت، نظام‌های تولیدی و بازارکار»، فصلنامه مطالعات جوانان، شماره ۶.
- ۱۴ - علی اکبری، اسماعیل (۱۳۸۳) توسعه شهری و آسیب شناسی اجتماعی در ایران، در پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۴۸، تابستان ۱۳۸۳، صص ۶۹-۴۹
- ۱۵ - قائم، حمید و محمد صالحی و محمد بیگی (۱۳۸۴)، «بررسی چگونگی گذران اوقات فراغت و هم بسته ای آن در دانشجویان علوم پزشکی شیراز»، طرح مصوب دانشگاه علوم پزشکی شیراز.
- ۱۶ - کاربخش راوری، ماشاالله (۱۳۷۹)، «جوانان و اوقات فراغت»، مجله پیوند، شماره ۲۷۵-۲۷۳، تابستان ۸۱، صص ۱۲۱-۱۱۰.

۱۷- کاشانی جو، خشایار(۱۳۸۹)، بازساخت رویکردهای نظری به فضاهای عمومی شهری، در نشریه هویت شهر، سال چهارم، شماره ۶، بهار و تابستان ۱۳۸۹، صص ۹۵-۱۰۶

۱۸- کامران، حسن، طاهر پیر ایزدی، امیرحسین صحرایی(۱۳۹۰)، امنیت و ایمنی در فضاهای شهری با رویکرد پدافند غیر عامل، در فصلنامه مطالعات مدیریت شهری، سال سوم، شماره پنجم، بهار ۱۳۹۰، صص ۳۳-۵۷

۱۹- کیوتسو، پیتر(۱۳۸۰)، اندیشه‌های بنیادی در جامعه‌شناسی، ترجمه منوچهر محسنی، نشر نی

۲۰- لنگ، جان(۱۳۸۱)، آفرینش نظریه معماری، ترجمه علیرضا عینی فر، انتشارات دانشگاه تهران

۲۱- مدنی پور، علی(۱۳۸۴)، طراحی فضای شهری نگرشی بر فرایندی اجتماعی و مکانی، ترجمه فرهاد مرتضایی، انتشارات شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری

۲۲- مدنی پور، علی(۱۳۸۷)، فضاهای عمومی و خصوصی شهر، شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری شهرداری ، تهران، چاپ اول، تهران

۲۳- معین، محمد (۱۳۷۵)، فرهنگ معین، تهران: انتشارات امیرکبیر، جلد دوم، چاپ نهم.

۲۴- هیروود، لیس و فرانسیس کیو، پی تر براهام، جان اسپنیک، جان کاپنهارست، یان هنری (۱۳۸۰) ، اوقات فراغت، ترجمه‌ی محمد احسائی، تهران: نشر امید دانش .

25- Agneww, R, & Petersen, D.M(1989): "leisure and delinquency" Social Problems, Vol.31, No:4, PP,332-350

26- Blair SN, & others. (1996)." Development of public policy and physical activity initiatives internationality ". sports Med, Vole .21, Issue.3, pp.157-163.

27- Carr S, Francis M, Rivlin L, Ston A. (1992). "Public Space". Cambridge University.

28- Carr, Neil. (2002)."Going with the flow an assessment of the relation ship between young people's leisure and holiday behavior". Tourism Geographies vole 4, Issue .2, pp. 115-134.

29- Dumais, S.A. (2002)."Cultural capital, gender and school success." Sociology of education, No. 1, pp .44-69.

- 30- Humbert, M.L., Chad, K.E., Spink, K.S., Muhajeraine, N., Anderson, K.D., Bruner, M.W., Girolami, T.M., Odnokon, p., Gryba, C.R. (2006): "Factors That Influence Physical Activity Participation Among High- and Low-SES Youth", *Qualitative Health Research*, Vol. 16, No. 4, pp. 467-483
- 31- Madanipour A. (1996). "Design of urban space: An inquiry in to a socio-spatial process". 1 set ed. John Wiley & Sons; p 148
- 32- Walzer M. (1986). "Public Space: A Discussion on the shape of our cities pleasures and costs of urbanity. *Disset* 1986; 33: 470- 475
- 33- Wynne, Derek. (2002), *Leisure, Lifestyle and New middle class: a case study*. London and Newyork .Rutledge.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی